

תּוֹךְ הַנִּחָל

דְּבוּרִים וּפְלָאִים עֲרִיבִים וּמְתוּקִים עַל פְּרִשְׁתַּת הַשְּׂבִיעַ
נֶאֱמָרוּ עַל יַד
מֶרֶן מוֹהֲרָא"ש ז"ע

פְּרִשְׁתַּת תַּיִי שָׂרָה

לֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פְּרִשְׁתַּת תַּיִי-שָׂרָה ה'תשס"א

דְּבַר מוֹהֲרָא"ש עַל פִּי דְבָרֵי רַבְנּוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי מוֹהֲר"ן חֶלֶק א' סִימָן לר המגלה איד להתקשר לנקדה השיכת אל לבו בעת הזאת.

אָבֵל אֵינוֹ אוֹחֵז בְּזֶה כְּעֵת, לְכֵן אֵינוֹ עוֹשֶׂה כְּלוּם, וְהַחֲרָפוֹת שׁוֹבְרִים אֶת לְבוֹ מְאֹד, אָבֵל אֶלְמֵלָא הִיָּה מְקַשֵּׁר אֶל לְבוֹ הַנְּקֵדָה הַשְּׂיִכְתָּה אֵלָיו עֲכָשׁוּ, בּוֹדָאֵי הִיָּה מוֹצֵא נְקֵדָה טוֹבָה לְעִשׂוֹת כְּפִי מְדַרְגָּתוֹ, וְהִיָּה שֵׁשׁ וְשִׁמְח בְּזֶה מְאֹד.

וְכֵן בְּדֶרֶךְ יְרִידָה, אֶפְלוּ אִם כָּבֵר יָרַד לְמָקוֹם שְׂרִירָה, וְנִפְל לְמָקוֹם שְׁנִפְל, גַּם בְּמָקוֹמוֹ יִכּוֹל לְעִשׂוֹת אֵיזוֹ עֲבוּדָה הַשְּׂיִכְתָּה אֵלָיו בְּעֵת הַזֹּאת, רַק עֵקֶר הַצָּרָה שְׂמִתְבִּישׁ מַעְצָמוֹ מְאֹד, וְנִדְמָה לוֹ שְׂאִין עֲבוּדָתוֹ חֲשׂוּבָה כְּלוּם לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וְשׂוֹאֵל לְעַצְמוֹ "הֲאִם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ צָרִיךְ אֶת הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה שְׁלִי?" שְׂאֵלוֹ הֵם הַחֲרָפוֹת וְהַבְּזִיוֹנוֹת הַלָּלוּ, אָבֵל כְּשֶׁמְקַשֵּׁר לְבוֹ אֶל הַנְּקֵדָה הַשְּׂיִכְתָּה אֵלָיו בְּעֵת הַזֹּאת, וְלִמְצָא אֵיזוֹ עֲבוּדָה קְטָנָה וְקֵלָה שְׂיִכּוֹל לְעִשׂוֹת גַּם בְּמָקוֹמוֹ הַשְּׁנִפְל, אֲזִי בּוֹדָאֵי הֵיוּ מִתְבַּטְּלִים כָּל הַחֲרָפוֹת וְהַבְּזִיוֹנוֹת לְגַמְרֵי, כִּי יִהְיֶה אִיךְ שִׁיְהִיָּה בּוֹדָאֵי יִכּוֹל לְעִשׂוֹת עֲכָשׁוּ אֵיזָה דְּבַר קָטָן, כְּגוֹן לְגַרְסַּת אֵיזָה פֶּרֶק מְשֻׁנִּיּוֹת אוֹ דָף גְּמָרָא, אוֹ לְדַבֵּר כְּמָה דְּבוּרִים פְּשׁוּטִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, אוֹ לְקַיֵּם אֵיזוֹ מְצוּהָ שְׁהִיא, וּמִיָּד שְׂאָדָם עוֹסֵק בְּעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הָרִי מְבַטֵּל אֶת הַחֲרָפוֹת וְהַבְּזִיוֹנוֹת הַשׁוֹבְרִים אֶת לְבוֹ, וְזוֹכֶה לְהִתְדַבֵּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאַמְתָּה.

וְכֵן הוּא בְּעֵנִין הַבְּזִיוֹנוֹת שְׂאָדָם מְקַבֵּל מֵאַחֲרִים, אִם יִקְשֶׁר עַצְמוֹ בְּאוֹתָהָ עֵת אֶל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיִחַפֵּשׂ אֵיזוֹ נְקֵדָה טוֹבָה הַשְּׂיִכְתָּה אֶל לְבוֹ בְּעֵת הַזֹּאת, כְּבָר לֹא יִשִּׁים אֶל לְבוֹ כָּל מָה שְׂאַחֲרִים מְחַרְפִּים וּמְבִזִּים אוֹתוֹ, כִּי מָה יֵשׁ לוֹ עִם אַחֲרִים, הָרִי בְּכָל עֵת וּרְגַע יִכּוֹל לְדַבֵּק עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂזַהוּ דְּבַר קָיָם לְעַד וּלְנִצְחַת נְצַחִים, וְגַם הֵלֵא רַבְנּוּ ז"ל כְּבָר

פְּתַח וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, רַבְנּוּ ז"ל אָמַר (מוֹהֲרָא"ש ז"ל חוֹר בְּקַצּוֹר עַל כְּמָה נְקֻדוֹת בְּתוֹרָה זוֹ שֶׁל רַבְנּוּ ז"ל): כְּתִיב (תְּהִלִּים טו, כא): "חֲרָפָה שְׂבָרָה לְבִי", הֵינּוּ הַחֲרָפוֹת וּבְזִיוֹנוֹת שׁוֹבְרִין לְבוֹ שֶׁל אָדָם, וְהַתְּקוּן הוּא, עַל יַדֵּי שְׂמִקְשֶׁר אֶת לְבוֹ לְהַנְּקֵדָה הַשְּׂיִף לְלְבוֹ בְּעֵת הַזֹּאת, וְעַל-יַדֵּי זֶה נִתְבַּטֵּל הַחֲרָפָה הַשׁוֹרָה עַל לְבוֹ.

וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, כִּי הֵנָּה מָה שְׂשׁוֹבֵר לְבוֹ שֶׁל אָדָם, וְגוֹרֵם לוֹ עֲצָבוֹת וּמְרָה שְׂחוֹרָה חֵס וְשְׁלוֹם, הֵם הַחֲרָפוֹת וְהַבְּזִיוֹנוֹת שְׂעוֹבְרִים עָלָיו, הֵן מְצַד עַצְמוֹ וְהֵן מְצַד אַחֲרִים, כִּי מְצַד אֶחָד הָאָדָם סוֹבֵל חֲרָפוֹת וּבְזִיוֹנוֹת מַעְצָמוֹ, שֶׁהֵנָּה רְצָה לְהִיּוֹת צְדִיק וְאִישׁ כְּשֶׁר בְּאַמְתָּה, וְהֵנָּה נוֹפֵל וְנִכְשָׁל בְּמָה שְׂנוֹפֵל וְנִכְשָׁל, וְאֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם תְּקִנָּה לְעַצְמוֹ, כִּי לְפַעְמִים עוֹלָה מַעְלָה מַעְלָה בְּעֲבוּדָתוֹ, אָבֵל הַעֲלִיָּה הִיא שְׂלֹא כְּסֹדֵר, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִיךְ לְהַמְשִׁיךְ, וְעַל יַדֵּי זֶה נִשְׁבֵּר לְבוֹ בְּקִרְבוֹ, וְלְפַעְמִים לְהַפּוֹךְ, שְׂנוֹפֵל מְטָה מְטָה וְאֵין לוֹ הַבְּקִיאוֹת הַנְּכֻנָּה אִיךְ לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ, וְזֶה גוֹרֵם לוֹ חֲרָפוֹת וּבְזִיוֹנוֹת עֲצוּמִים, וְנִשְׁבֵּר לְבוֹ מְאֹד, וּמְצַד שְׂנֵי הָאָדָם סוֹבֵל חֲרָפוֹת וּבְזִיוֹנוֹת מִבְּחוּץ, מֵאַחֲרִים הַמְּחַרְפִּים וּמְבִזִּים אוֹתוֹ, וְזֶה גַּם שׁוֹבֵר אֶת לְבוֹ מְאֹד, וְגוֹרֵם לוֹ עֲצָבוֹת וּמְרָה שְׂחוֹרָה, וְעֵקֶר הַעֲצָה לְכָל זֶה, לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ אֶל הַנְּקֵדָה הַשְּׂיִף אֶל לְבוֹ בְּעֵת הַזֹּאת, הֵינּוּ לְמַצּוֹא אֶת מָה שְׂשִׁיף אֵלָיו בְּרְגַע זֶה, כִּי בּוֹדָאֵי בְּכָל עֵת וּרְגַע, יֵשׁ אֵיזוֹ נְקֵדָה טוֹבָה שְׂיִכּוֹל לְחַטּוֹף כְּפִי עֵנִינוּ וּמְצָבוּ, רַק עֵקֶר הַצָּרָה הִיא מָה שְׂרוֹצֵה עֲכָשׁוּ נְקֵדָה אַחֲרַת מָמָה שְׂשִׁיף אֵלָיו, כְּגוֹן בְּדֶרֶךְ עֲלִיָּה, שְׂכָבֵר רְצָה לְהִיּוֹת צְדִיק וְגֵאוּן וְלִמְדָן, וְלְעִשׂוֹת עֲבוּדוֹת גְּדוּלוֹת בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ,

תוך הנחל – פרשת חיי-שרה, תשס"א

ששמע ולמד, והדבורים האלו היוצאים מלבו, הם מדבקים אותו יתברך באמת, וזוכה למצוא את הנקדה השייכת אליו בעת הזאת, ומתבטלים מעל לבו כל התרפות והבזיונות שהיו שם מקדם, וזוכה לעלות ולהתדבק בו יתברך באמת, אשרי לו.

והנה מבאר בהמשך דברי רבנו ז"ל, שחרפות הלב נמשכים משבירת כלי החסד, ועל ידי שמתקרבים אל הצדיק, שאצלו כלי החסד בשלמות, על ידי זה נתתקנין, והבאור בזה, כי כל זמן שלב האדם משקע באהבות נפולות של תאוות עולם הזה, קשה לו להשיג את הנקדה השייכת אל לבו בעת הזאת, כי לבו מלא דמיונות של הבל, להשיג כסף וכבוד ושאר תאוות עולם הזה, שכלם נמשכים משבירת כלי החסד, וקשה לו להשיג התכלית הנרצית שבשביל זה נברא, אבל כשמתקרב אל הצדיק שאצלו כלי החסד הם בשלמות, כי הצדיק משתמש עם מדת החסד שלו לעשות חסד עם כל הבריות, ולהיטיב מטובו לאחרים, אזי גם אצלו נתתקן כלי החסד, ואפשר לו לזכך את לבו ולמצא הנקדה השייכת אליו בעת הזאת.

והנה מזה גופא אנתנו יודעים שנשלם אצל הצדיק את כלי החסד, הינו כשרואים את החסד שיוצא ממנו לבחון, וכדגמת הפלי שלאחר שהוא מתמלא על כל גדולתו, נשפכים ממנו לבחון, וכן הצדיק כל כך מלא עם צדקה וחסד עד שבעל כרחו נשפכים צדקה וחסד לבחון, שזהו פרוש המשנה (אבות ד') איזהו מכבד המכבד את הבריות, איך יודעים שהוא איש מכבד באמת, וזוכה לכבוד אמתי שהוא כבוד אלקי? על ידי שרואים איך הוא מכבד כל הבריות, ומחלק כבוד לכלם, זהו סימן שהוא בעצמו מלא עם כבוד, כי הכלי שלו כל כך מלא, עד שנשפך ממנו לבחון, והוא מרחח ליתן כבוד לכלם, וזהו מדרגת הצדיק שכל כך מלא עם חסד ומדות טובות, וכל כבודו הוא רק כבוד השם יתברך, עד שכל מדותיו הרמות נשפכים לבחון, וכל אלו הזוכים להתקרב אליו נשפך עליהם מאורו הגדול, ולכן אשרי מי שזוכה להתקרב אל צדיקים אמתיים, כי אז תהיה לו תקנה טובה לחזור בתשובה שלמה לפניו יתברך, ולמצא את הנקדה השייכת אליו בכל עת, ולהתדבק בו יתברך באמת, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקשר מוהרא"ש ז"ל את הענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי מצינו בפרשת השבוע, בשעה ששלח אברהם אבינו את אליעזר עבדו למצוא זוג ליצחק בנו, כתיב (בראשית כד, ב): ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו וגו', ויש להבין למה דיקא

גלה לנו (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ו') שעל ידי שאדם שומע בזיונו ושותק – מתכפרים לו כל עוונותיו, אם כן הבזיונות בעצמם הם נקדות עליונות ונפלאות מאד, ולמה יהיה שבור, העקר מה ששובר את לבו של אדם, כשמתחיל לחשב, "למה ההוא מבזה אותי?" "אולי באמת הוא צודק?" ובמחשבות אלו נשבר לבו מאד, אבל כשמבטל עצמו באותה העת אל הקדוש ברוך הוא, ושותק ודומם למחרפי נפשו, הרי הוא נכלל אז בו יתברך, ואין שמחה יותר גדול מזו.

והנה רבנו ז"ל מגלה לנו בהמשך דברי תורה זו, שיש ג' נקודות המאירים ללב של אדם ומצילים אותו מן התרפות והבזיונות הנ"ל, ונותנים לו כח וממשלה לפעל פעלות כרצונו, והם, נקדת הרב, נקדת החבר, ונקדת עצמו, נקדת הרב הוא מה שזוכה להתקרב אל רב וצדיק אמתי, המאיר בו ידיעת אמתת מציאותו יתברך, ומלמד אותו דרכים נפלאים להתקרב אליו יתברך באמת, וזה נחון מאד לכל בר ישראל, שיהיה לו רב וצדיק שיכול לקבל ממנו למודי ה', כי לבד אי אפשר להגיע לשום דבר כלל, כי נכנסות בו מחשבות של ישות וגאות, "הלא כבר זכיתי למה שזכיתי, ואין עוד כמוני וכו'", ובמחשבות אלו של גאות הרי הוא מבחון לגמרי, אבל כשמתקרב אל צדיק אמתי, אזי הוא מתחיל להסתכל על השפלות שלו, שאינו כלום לפני הצדיק, ואז נתעורר לבו להתקרב אליו יתברך יותר ויותר, נמצא שהנקדה הראשונה לעורר את לבו, ולהציל אותו מחרפות ובזיונות, הוא נקדת הרב, שימצא לעצמו רב וצדיק כדי לקבל ממנו דרכי עבודת ה', והרב ילמד אותו איך להחזיק מעמד בכל מיני מצבים שימצא את עצמו, הן בעליה והן בירידה, ואזי יזכה להתקרב אליו יתברך באמת.

וכן צריכים נקדת החבר, כי לא בכל פעם זוכים להבין את כל מה ששומע מפי הרב, וצריכים חבר טוב לחזור עמו דברי הרב, וכל אחד יסביר לשני מה ששמע והבין מפי הרב, בבחינת "ומקבלין דין מן דין", ואז תתברר השמועה יפה וכל אחד יזכה להוציא לעצמו למודים נפלאים איך לעבוד את הקדוש ברוך הוא, ואיך להחזיק מעמד בין בעליה ובין בירידה, וזה יבטל את התרפות והבזיונות וידבק את לב האדם בו יתברך באמת.

והנקדה השלישית היא נקדת עצמו, הינו לדבר בינו לבין קונו דבורים המעוררים את לבו, כי אחר כל ההתעוררות וההתחזקות ששמע מפי רבו ומפי חבריו, העקר שיכניס את הכל לעובדא ולמעשה, ויתחיל להתבודד בינו לבין קונו, ולבקש ממנו יתברך שיזכה להגיע אל כל מה

תוך הנחל – פרשת חיי־שרה תשס"ב

לבו, כי נכנס בדעתו מחשבה אולי אברהם יתחתן עמו, ויקח את בתו ליצחק, וכמו שכתוב "אלי לא תלך האשה אחרי", שחסר וי"ו מתבת אולי, כי חשב אולי אברהם ירצה להתחתן עמו, וחסרון הוי"ו מרמז על חרפות הלב, כי הלב מכנה בשם וי"ו (כמבאר בפנים), על שם (משלי ג) כתבם על לוח לבך, והלוחות ארפן וי"ו ורחבן וי"ו, ובזה שהתבודד עצמו עמו יתברך, ורצה לגמר את השליחות של אברהם רבו, על ידי זה יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך, וכמו שכתוב בוא ברוך ה', כי מקדם אמר לו אברהם, שאי אפשר להתחתן בו מחמת שבני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך (עין רש"י פסוק ל"ט), אבל על ידי ששרת אברהם רבו, ובפרט בשליחות זאת, וקשר לכו אל הנקדה השייכת אליו בעת הזאת, שהם כלליות ג' נקדות הנ"ל, על ידי זה יצא מכלל ארור לכלל ברוך, וזכה לראות בהתגלות חסד ה', וכמו שבקש "ועשה חסד עם אדני אברהם", חסד דיקא, שהוא ענין תקון שבירת כלי החסד שנעשה על ידי הצדיק שהוא מלא חסד ורחמים, ובזה גם מוכן ענין שני הצמדים שנתן על ידי רבקה, עשרה זהב משקלם, ופרש רש"י כנגד שני לוחות, ועשרת הדברות שבהם, ולכאורה יפלא למה רמז לה דיקא רמזים אלו? אבל זה מבאר שם בדברי רבנו ז"ל, ששני לוחות ועשרת הדברות, הם קשור הוי"ו עם יו"ד, הלב עם הדבור, וכל זה נתמקן על ידי השליחות שעשה אליעזר בנאמנות למצוא זווג הגון ליצחק, והשם יתברך יזכנו להיות מקרבים אל צדיקים אמתיים, ולקנות חברים טובים, ולדבר הרבה בינינו לבין קוננו, עדי נזכה להתדבק בו יתברך באמת מעתה ועד עולם אמן ואמן.

כאן הכתוב מתאר אותו בתאר "המושל בכל אשר לו"? ועוד יש להבין, שהנה בשעת תפלת אליעזר כתיב, ויאמר, ה' אלהי אדני אברהם, הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם, והנה טעם הקריאה על מלת "ויאמר" הוא שלשלת, ויש להבין למה כאן דוקא על מלה זו יש טעם של שלשלת, המורה על דבר משלש? ועל פי דברי רבנו ז"ל הנ"ל יש לומר בזה בטוב טעם ודעת, כי הנה בשעה שאליעזר הלך למצוא זווג ליצחק, הרי היה עוסק בבנין כלליות נשמות ישראל, שהרי עתידים לצאת ממנו נשמות ישראל שתהיה להם ממשלה בתפלתם, ולפעל פעולות כרצונם, בבחינת (תהלים קיד, ב) "ישראל ממשלותיו" (כמזכר בדברי רבנו ז"ל בתורה זו), ולכן גם השליח ששלח אברהם למצוא זווג הגון ליצחק, היה נקרא על שם ממשלה זו "המושל בכל אשר לו", הינו ענין ממשלת התפלה, ולפעל פעולות כרצונו, כי היה אברהם בטוח בצדקתו ותפלתו של אליעזר, שילך בדרך האמת למצוא זווג הגון ליצחק בנו, ולכן בתחלת תפלתו המתחיל עם מלת "ויאמר", טעם הקריאה הוא שלשלת, הינו טעם משלש, המרמז על קשור שלש נקדות הנ"ל ביחד, נקדת הרב, נקדת החבר, ונקדת עצמו, כי אליעזר הלך אז בשליחות רבו אברהם, ובטח בכחו ובזכותו שיצליח בשליחותו, שזהו מה שהזכיר מיד בתפלתו "ה' אלקי אדני אברהם" שקשר עצמו אל נקדת הרב, לקבל הארתו שמאיר בענפים המקשרים אליו, ונקדת החבר היתה בו, כי הלך למצוא זווג בשביל יצחק, שהיה בחינת החבר שלו, כי שניהם היו תלמידים אצל אברהם אבינו, ונקדת עצמו היתה תפלתו, שדבר ושח אז בינו לבין קונו, ושלש נקדות אלו הצילו אותו מן החרפות שסבבו את

בקר שבת קדש פירוש פרשת חיי־שרה תשס"א

בשבת קדש בבקר בקידושא רבה דבר מוה"רא"ש ז"ל דבורים נוראים בספורי מעשיות של רבנו ז"ל במעשה י"ב מבצל תפלה.

אבל זה רק כל זמן שאין עושים ישות ומציאות מן העשירות, רק משתמשים עם העשירות לכבוד הקדוש ברוך הוא, ולכבוד תורתו הקדושה, וזה שיך לכל אחד ואחד כפי בחינתו, כי איזהו עשיר? השמח בחלקו (אבות פ"ק ג'), נמצא שכל אחד יכול לזכות לעשירות דקדושה, דהינו כשהוא שש ושמח בחלקו, ויודע שכל מה שיש לו בא מהקדוש ברוך הוא, אזי הוא העשיר הכי גדול, מה שאין כן כשמתחילים לעשות ישות ומציאות מן הכסף והממון, ומודדין את מעלת האדם כפי הכסף שלו, זה כבר פגם ועון גדול מאד, כי עושים עקר מן הכסף, ובאים אחר כך לזלזל ביראי ה' הדבקים בהקדוש ברוך הוא,

רבנו ז"ל ממשיך לספר, ויהי היום, והיה מדינה, שהיה שם עשירות גדול, שהיו כלם עשירים, אף היה דרכם והנהגתם זר ומשונה מאד, כי הכל היה מתנהג אצלם כפי העשירות, שהיה ערך מעלת כל אחד ואחד כפי העשירות שלו, שמי שיש לו כף וכף אלפים או רבבות יש לו מעלה זו, ומי שיש לו כף וכף ממון יש לו מעלה אחרת, וכן פיוצא בזה כל סדר המעלות היה אצלם כפי הממון של כל אחד ואחד, ומי שיש לו כף וכף אלפים ורבבות כפי הסכום, שהיה קצוב אצלם הוא מלך – כי בודאי עשירות דקדושה הוא דבר גדול מאד, ודיקא על ידי עשירות יכולים להגיע אל התבוננות התורה (לקוטי מוה"ר"ן חלק א' סימן

תוך הנחל – פרשת חיי-שרה, תשס"א

סכום הגון, מכניסים אותו לתוך הקבוצה של עשירים, וכלם מתחברים עמו, והעניים מחניפים אותו, ומסתובבים סביבו, בבחינת (משלי יד, ט): "ואהבי עשיר רבים", כי אולי יתן להם איזו נדבה חשובה, ואף על פי שהעשיר הוא טפס מפש, ויש בו שגעונות גמורים ורחמנא ליצלן, וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ס"ד) שכמעט כל הנגידים הם משגעים מפש, עין שם, אף על פי כן חונפין אותו בכל מיני חנופה, וחכמינו הקדושים הקפידו מאד על מדת החנופה, ואמרו (סוטה מא ע"ב) כל אדם שיש בו חנופה, אפלו עברין שבמעי אמן מקללין אותו, והוא אחד מן הכתות שאינם מקבלין פני שכניה, ולהפך, מי שאין לו כסף אין מסתכלים עליו כלל, אפלו שיהיה החכם הכי גדול, בבחינת (קהלת ט, טז): "וחכמת המסכן בזויה", ומסתכלים עליו כמו על איזה חיה ועוף, ואין לו חשיבות של בן אדם כלל, וזהו ערבוב ובלבול דעת בני אדם פהיום, ורואים בחוש את אמתת דברי רבנו ז"ל, איך שהכל מתנהג כפי הכסף והממון, וצריכים להתפלל הרבה להשם יתברך שינצל מדעות נפסדות אלו, ולהיות מאנשי הבעל תפלה העוסקים תמיד בתפלות שירות ותשבחות להשם יתברך, ואין עושים ישות ומציאות מן הממון כלל, והשם יתברך יזכנו להיות מאנשי הבעל תפלה באמת, ולהיות קשורים ודבוקים בו יתברך תמיד מעתה ועד עולם, אמן ואמן.

ובקיאים בכל התורה, כי מחמת שאין להם ממון, אין מסתכלים עליהם כלל, ואדרבה מכבדים ריקים ופוחזים, ורשעים ובעלי עברה ורחמנא ליצלן, שיש להם כסף, ומחמת זה נותנים להם כל מיני כבוד וגדלה, ומושכים אותם למעלה במקומות הכי חשובים, כאלו מגיע להם כל הכבוד והגדלה, בשעה שהוא בוש וחרפה לישוב על ידם, ואין הכבוד שיהיה אליהם כלל. וכן היה להם דגלים, שמי שיש לו כף וכף ממון הוא בדגל זה, ויש לו אותו המעלה פלונית באותו הדגל ומי שיש לו כף וכף ממון הוא בדגל אחר, ויש לו שם איזה מעלה באותו הדגל לפי ערך ממנו והיה קצוב אצלם כמה ממון יהיה לו, ויהיה נחשב באותו הדגל במעלה פלונית, וכמה ממון יהיה לו, ויהיה נחשב בדגל אחר באיזה מעלה, וכן הדרגא והמעלה של כל אחד ואחד היה הכל כפי הממון, כפי מה שהיה קצוב אצלם, וכן היה קצוב אצלם, כשיש לו כף וכף ממון הוא סתם בן אדם, ואם יש לו עוד פחות מזה הוא חיה או עוף וכיוצא, והיה אצלם חיות רעות ועופות, דהינו כשיש לו רק כף וכף הוא נקרא אריה אנושי (בלשון אשכנז אין מענטשליכר לייב) וכן פיוצא בזה שאר חיות רעות ועופות וכו', דהינו שלפי מעוט ממנו הוא רק חיה או עוף וכו', כי עקר היה אצלם הממון, ומעלה ודרגא של כל אחד היה רק לפי הממון – וכן מתנהג היום בעוונותינו הרבים, שמסתכלים על בני אדם כפי הכסף שיש להם, ואם יש לו

סעדה שלישית פרשת חיי-שרה ה'תשס"א

דבר מוהרא"ש ז"ל דבורים נוראים על פי דברי רבנו ז"ל בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן נט המדבר מענין זריז ונשכר זריז ונפסד.

כנ"ל, כי על-ידי-זה הזריזות הוא עובר ומדלג על הבחינה הזאת, כי המצוה בעצמה הולכת אליו, כי היא נמשכת ונגררת אליו על-ידי המצוה ראשונה, שגוררת את השניה כנ"ל, וכשגם הוא רץ בזריזות אל המצוה, אזי יוכל לדלג ולעבר את הבחינה הנ"ל, דהינו מה שהוא בין המצוות כנ"ל, ועל-כן הוא זריז ונפסד אבל כששוחה קצת, יוכל בתוך כך להשיג גם הבחינה שבין המצוות כנ"ל, וכל זה – למי שהולך בדרכי ה' כסדר מנעוריו, אבל מי שצריך לעשות תשובה, הוא צריך דוקא להיות זריז גדול מאד מאד, למהר ולרוץ מאד, להמלט על נפשו, ואסור לו לשהות כלל לעמד ולהתישב, כי בעל-תשובה אינו הולך מדרגא לדרגא כלל, ואין בינו ובין הקדשה שום בחינה הנ"ל, כי הוא צריך להתחיל מחדש, והוא צריך לרוץ ולדלג אל הקדשה, כמובא, שהבעל-תשובה צריך לדלג על מה שצריך לדלג, ולקפץ אל הקדשה בזריזות גדול ואיש כזה הוא זריז ונשכר, כנ"ל.

פתח ואמר מוהרא"ש ז"ל, רבנו ז"ל אומר: יש זריז ונשכר, זריז ונפסד (עין פסחים ג' ע"ב) כי דע, כי "מצוה גוררת מצוה" (אבות פרק ד), נמצא, שהמצוה גוררת את חברתה, וכודאי יש איזה בחינה בין המצוות, מה שהוא בין מצוה למצוה, שהוא מקשר מצוה אחת לחברתה, אשר על-ידי-זה המצוות נגררים אחת אחר חברתה ובאמת זאת הבחינה בעצמה, הינו מה שהוא בין המצוות כנ"ל, זאת הבחינה היא גם-כן יקרה מאד, ועל-כן מי שהוא צדיק מנעוריו והולך בדרך הישר מימיו, מדרגא לדרגא, כמו שפתיב באברהם (בראשית כד, א): "ואברהם זקן בא בימים" – שאברהם בא לדרגא שלו על-ידי הימים, כמובא בזהר (תי שרה דף קכט), כי 'בן שלש שנים הפיר את בוראו' (נדרים לב), והיה הולך תמיד מדרגא לדרגא, ומי שהוא בבחינה זו, הוא מפסיד על-ידי הזריזות, כי כשהוא זריז גדול ורץ בזריזות ממצוה למצוה, אזי הוא מפסיד על-ידי-זה את בחינת הקדשה, מה שהוא בין מצוה למצוה

תוך הנחל – פרשת חיי-שרה תשס"ב

מאד, וכמו שפעם התבטא רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סוף סימן מט): "איר דארפּט זיך זייער יאגין איר זאלט נאך קענין עפּיס חאפּין" (אתם צריכים להודרו מאד כדי שתוכלו עוד לתפס משהו), כי בעל תשובה צריך להודרו מאד, ולא לשהות ולחכות כלל, ורק אחר שיזכה לעשות תשובה באמת, אזי יראה למפרע איך שכל עוונותיו נתהפכו לזכיות, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יומא פו ע"ב) על העושה תשובה מאהבה, שעוונותיו נתהפכין לזכיות, וכמו שבאר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כב) את הפסוק (ירמיה ג, כ): "בימים ההם... יבקש את עון ישראל ואיננו", כי לעתיד לבא שכלם יעשו תשובה, ויהיה נעשה מעברות ישראל תורה, ועל כן יבקשו ויחפשו אז אחר עוונות ישראל, איך לוקחים עוד איזה עון כדי לעשות ממנו תורה, עין שם, אבל כל זמן שאדם עדין עוסק בתשובה, צריך להיות זריז גדול מאד לצאת מכל הרע שלו, ולחטף כל הבא בידו בעבודת השם יתברך.

וממשיך רבנו ז"ל: ובחינה שבין המצוות כנ"ל, הוא כגון: "וידבר ה' אל משה לאמר ועשית", ובדאי יש עבודה גם באלו הדבורים, שהם קדם המצוה, כי עקר המצוה בעצמה נאמר בתורה אחר-כך, אחר תבת "ועשית", אבל באמת בודאי גם בפסוקים הנ"ל שבין מצוה למצוה, יש בהם עבודה, וזהו בחינה הנ"ל מה שבין מצוה למצוה, ועין בלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כ"ב מענין זה, שבאמת יש עבודה גם בפסוק וידבר וכו'; עד כאן לשון רבנו ז"ל.

והסביר מוהרא"ש ז"ל, כי הנה רבנו ז"ל מדמה את ההליכה בעבודת השם-יתברך מדרגא לדרגא, אל הפסוקים הכתובים בתורה בין מצוה למצוה, כגון וידבר ה' אל משה לאמר, הכתוב לפני הרבה מהמצוות, וכן הספורים שיש בתורה סביב הרבה מן מצוות, כגון הספור של אדם הראשון סביב מצות פרו ורבו, וכן מעשה נח סביב מצות אבר מן החי, ומעשה אברהם סביב מצות מילה, ומעשה יעקב סביב מצות גיד הנשה, וכן יציאת מצרים סביב מצות קדוש החדש וקרפן פסח וכו', והנה מתגלה מתוך ספורים אלו איך שהקדוש-ברוך-הוא מסתתר בתוך כל פרטי הבריאה, כי הרי מכל הספורים נעשה תורה, וכמובא בזהר הקדוש (בהעלותך קמט ע"ב): מי שאומר שספורי התורה הם רק כפי פשוטם תפח רוחיה חס ושלום, כי יש רזין עלאין בתוך כל פרט ופרט, ומהם אנחנו לומדים שגם בתוך ספורי חיינו יש תורה, כי מעשה אבות סימן לבנים, ולכן מי שהולך בדרך ה' מנעוריו, ומחפש אלקותו יתברך בכל מה שעובר עליו, אזי ימצא למודים נוראים וגלוי אלקות בכל מה שעובר

והסביר מוהרא"ש ז"ל, כי הנה רבנו ז"ל מגלה לנו בתורה זאת ידיעה חשובה מאד בדרך עבודת השם יתברך, כי אנחנו יודעים שמדת הזריזות היא מדה יקרה מאד, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (עבודה זרה כ): זריזות מביאה לידי נקיות וכו', והאדם צריך להיות זריז גדול בעבודת השם יתברך, לחטוף כל מה שיכול בתורה ובתפלה ובכל דבר שבקדשה, וזה מכין אותו להיות כלי מכשר לקבל השגות אלקות, אבל אף על פי כן אומרים חכמינו הקדושים (פסחים ג): "יש זריז ונפסד", ומפרש רבנו ז"ל שזה סובב והולך על מי שהולך וגדל בעבודת ה' מנעוריו, והולך מדרגא אל דרגא בעבודת השם יתברך, שלא ידלג וירוץ בפסיעות גדולות יותר ממה שיוכל, כי יש כונה מיוחדת וחשבון צדק בכל מה שצריך לעבור עליו עד שיעלה ויגיע למה שצריך להגיע, ואם ירצה לדלג ולקפץ על כל זה, הרי יפסיד הכחות והסגלות שיש בדברים אלו, ולא יצליח בעבודתו כלל, כי ילד כשר, ששמרו עליו מגיל קטנותו, והביאו אותו בגיל שלש לחדר ללמד אל"ף ביי"ת בקדשה ובטהרה, והמשיך בלמודו, בן חמש למקרא, בן עשר למשנה, בן חמש עשרה לתלמוד וכו', הרי בודאי יש כונה מיוחדת וענינים גבוהים בכל מה שלומד, ולמה צריך ללכת לאט לאט מלמוד ללמוד עד שישגי את התורה באמת, ואם ירצה להפך את הסדר ולהתחיל ללמד דברים גבוהים שלמעלה ממנו, בודאי לא יצליח כלל, נמצא שהוא זריז ונפסד, וכן בכל דבר שבבעבודת ה', מי שרוצה לילך מדרגא לדרגא, מכרח להמתין ולחכות הרבה, עד שיהיה כלי מכשר לקבל הקדשה שרוצה להגיע אליו, ולהתפלל ולכסף הרבה עד שיזכה להגיע לזה, וכל מה שעובר עליו בינתיים ברוחניות ובגשמיות, הכל לטובתו, להכין אותו להיות כלי מכשר לכך, ואם לא תהיה לו סבלנות, למצוא את האלקות שיש בכל פרט ופרט, וירצה לדלג ולקפץ להשגות ועבודות שלמעלה ממנו, לא יצליח כלל, ויפסיד את כל האורות והסגלות שהיה מקבל על ידי צמצומים האלו, נמצא שהוא זריז ונפסד, מה שאין-כן מי שצריך לעשות תשובה, והיה רחוק מן הקדשה עד עכשו, הוא צריך דוקא להיות זריז גדול מאד, ולמהר ולרוץ להמלט על נפשו, כי בעל תשובה אינו הולך מדרגא לדרגא כלל, ואין בינו לבין הקדשה כל הענינים הנ"ל, כי הוא צריך להתחיל מחדש ולרוץ ולדלג לתוך הקדשה בזריזות גדולה, ועליו נאמר "יש זריז ונשפר", כי כל מה שמזדרז לחזור בתשובה, ולעזב את דרכיו המכערים ולתקן את מעשיו, הרי הוא משבח, כי צריך מיד לשמר שבת, ולאכל כשר, ולהזהר בכל המצוות כפי יכלתו, וללמד כל מה שיכול ללמד, כדי לתקן הימים שעברו עליו בחשך, ואם לא יזדרז יפסיד

תוך הנחל – פרשת חיי-שרה, תשס"א

והיה הולך תמיד מדרגא לדרגא, ומיום ליום הוסיף לעלות בקדשתו יתברך, ולכן היה אסור לו לדלג ולקפץ על שום דבר, כי אזי מפסיד על ידי הזריזות פנ"ל, וזהו סיום הפסוק וה' ברך את אברהם בכל, כי לכאורה קשה מה קשר סוף הפסוק לתחלתו, מחמת שהיה בא בימים, לכן וה' ברך את אברהם בכל? אבל על פי דברי רבנו ז"ל הנ"ל מוכן הענין מאד, כי דיקא מחמת שאברהם אבינו היה בא בימים, ונכנס לקדשתו יתברך מיום אל יום, על-ידיזה נתגלה לו איה שבכל דבר ממש היה ברפת ה', והיתה פונה עליונה בכל פרט ופרט שעבר עליו בחייו, ולכן זהו המשך הפסוק, מחמת "ואברהם בא בימים" ונכנס בקדשה מדי יום ביומו, על ידי זה "והוי" ברך את אברהם בכל", שמצא אברהם אבינו את ברפת ה' בכל דבר ממש, והשם יתברך יזכנו למלאות ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים, ונזכה להתדבק בו יתברך מכל ימי חיינו, עדי נזכה להכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם, אמן ואמן.

עליו בחיים, ולא ירוץ וידלג על שום דבר לומר שאין בזה תורה, כי יהיה זריז ונפסד, ויפסיד את התורה והגלוי אלקות היוצא מתוך כל פרט ופרט, מה שאין כן הבעל תשובה צריך לרוץ בזריזות גדול לחזור אל הקדוש ברוך הוא, ולתקן ימי חייו על פי התורה הקדושה, כי הלא עדין לא זכה לקיים את התורה פראוי, ואיה ימצא אלקות בכל מה שעבר עליו, רק כשיזכה לחזור בתשובה שלמה, ולהתישב דעתו על נכון, אזי ימצא אלקותו יתברך גם בתוך כל מה שעבר עליו, וכל עוונותיו יתהפכו לזכיות בבחינת, ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיננו הנ"ל, והבן, ולכן אשרי מי שזוכה לכונן את כל דרכיו אליו יתברך, ולהתבונן היטב על ימי חייו איה להתקרב אליו יתברך מתוך כל פרט ופרט, כי אזי יזכה לכל טוב אמתי בזה ובבא לנצח, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקשר מוהרא"ש ז"ל את הענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה רבנו ז"ל מזכיר בתורה הנ"ל את הפסוק שבפרשת השבוע (בראשית כד, א): **ואברהם זקן בא בימים – שאברהם בא לדרגה שלו על ידי הימים,**